

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชี ข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

การประกอบวิชาชีพบัญชีในแต่ละประเทศล้วนแตกต่างกันอันเนื่องมาจากการพัฒนาการทางการบัญชีที่ต่างกัน รวมไปถึงเรื่องข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีที่ปฏิบัติต่างกั นนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านความแตกต่างทางประวัติ ศาสตร์ ค่านิยม ระบบการเมืองและสังคม ระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การเข้าใจถึงความ แตกต่างดังกล่าว จะช่วยทำให้เข้าใจรูปแบบการบัญชีและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีได้ โดย ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงการประกอบวิชาชีพบัญชีในแต่ละประเทศในลักษณะของการเปรียบเทียบ ใน ส่วนของข้อบังคับหลักและส่วนประกอบอื่นที่น่าสนใจของนักวิชาชีพบัญชีที่ปฏิบัติงานในแต่ละ ประเทศ โดยเริ่มต้นศึกษาจากข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ คุณสมบัติของนักวิชาชีพ บัญชี จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี สถาบันวิชาชีพหรือ องค์กรที่ควบคุมกำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชี และด้านบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี และเรื่องอื่นที่ น่าสนใจ เช่น พัฒนาการทางด้านหลักสูตรการสอนวิชาการบัญชี โดยเริ่มจากประเทศไทย ประเทศ มาเลเซียและประเทศเวียดนามตามลำดับ ดังนี้

3.1 สภาพแวดล้อมและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทย ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีจากกฎหมายที่ เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 และ ร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี โดยผู้ศึกษานำมาแยกเปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชีประเทศไทย

การประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยนั้น หลังจากการเปลี่ยนแปลงการเมืองและ การปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ก่อให้เกิดความตื่นตัว ทางเศรษฐกิจ ได้มีการออกประมวลรัษฎากรจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การจัด เก็บภาษีเงินได้ของบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนจำกัดและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจัดเก็บจาก ยอดกำไรสุทธิในรอบปี ฉะนั้นจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2482 ต่อมาได้แก้ไข

เพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2496 และได้ถูกยกเลิกไปด้วยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 เมื่อปี พ.ศ. 2515

ปัจจุบัน ได้มีพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งออกใช้บังคับแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 และใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2543 ซึ่งเนื้อหากฎหมายฉบับนี้เป็นข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีของธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพนี้ขึ้น เพื่อให้ นักวิชาชีพบัญชีมีแนวทางในการปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นแนวทางเดียวกัน และเพื่อความเป็นปึกแผ่นของวิชาชีพที่จะเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับนักบัญชี เจ้าของกิจการ หรือประชาชน โดยทั่วไปที่มีส่วนในการใช้ข้อมูลทางบัญชี เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ต้องการและเชื่อถือได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังได้มีการร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีขึ้นอีก โดยกฎหมายนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก คาดหมายว่าจะผ่านชั้นตอนต่างๆ ในอนาคตอันใกล้ และจะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายอีก 180 วันนับจากวันที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทน

พัฒนาการทางวิชาชีพการบัญชีของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ กำลังอยู่ในช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและน่าสนใจต่อการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้แบ่งขอบเขตในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย ตามคำนิยามที่ได้ให้ไว้คือ ผู้ประกอบวิชาชีพในด้าน การทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง แต่ในปัจจุบันมีเพียง 2 วิชาชีพเท่านั้น ที่พระราชบัญญัติได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ นักวิชาชีพบัญชี และนักวิชาชีพสอบบัญชี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.2 คุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี

3.1.2.1 นักวิชาชีพการบัญชี

ในปัจจุบัน นักวิชาชีพการบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 เรียกว่า ผู้ทำบัญชี คือ ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะกระทำในฐานะลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม ได้แก่บุคคลต่อไปนี้

(1) กรณีเป็นพนักงานของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ได้แก่

- ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี สมุหบัญชี หัวหน้าแผนกบัญชี หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

(2) กรณีเป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชี ดังนี้

- สำนักงานที่มีได้จัดตั้งในรูปคณะบุคคล คือ หัวหน้าสำนักงาน
- สำนักงานที่จัดตั้งในรูปของคณะบุคคล คือ ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งรับผิดชอบในการ

ให้บริการรับทำบัญชี

(3) กรณีเป็นผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพ

(4) กรณี “ผู้ทำบัญชี” ตาม (1) - (3) รับทำบัญชีเกินกว่า 100 ราย จะต้องจัดให้มี “ผู้ช่วยผู้ทำบัญชี” และจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบเป็น “ผู้ทำบัญชี” ตามกฎหมายด้วย

คุณสมบัติและเงื่อนไขในการเป็น “ผู้ทำบัญชี” ตามพระราชบัญญัติการบัญชี มาตรา 7 (6) ได้กำหนดให้อธิบดีกรมทะเบียนการค้า โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ฯลฯ ออกประกาศกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขการเป็น “ผู้ทำบัญชี” ไว้ในประกาศกรมทะเบียนการค้า พ.ศ. 2543 เรื่องคุณสมบัติและเงื่อนไขการเป็นผู้ทำบัญชี โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 10 สิงหาคม 2543 ดังนี้

1. คุณสมบัติหลัก

1.1 วุฒิการศึกษา

ได้กำหนดวุฒิการศึกษาของ “ผู้ทำบัญชี” ในแต่ละกลุ่มธุรกิจไว้ ดังนี้

1.1.1 กลุ่ม 1 ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และบริษัท จำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ณ วันปิดบัญชี ในรอบปีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ผู้ทำบัญชี ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ทางการบัญชี หรือ เทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) หรือ กระทรวงศึกษาธิการ เทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี

1.1.2 กลุ่ม 2 ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และบริษัท จำกัด ที่มีทุนจดทะเบียนสินทรัพย์รวม หรือ รายได้รวม รายการใดรายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดในกลุ่ม 1 รวมทั้งธุรกิจที่มีความสำคัญ คือ บริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศ กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ผู้ประกอบธุรกิจธนาคารเงินทุนหลักทรัพย์ เครดิท ฟองซิเออร์ ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย และผู้ประกอบธุรกิจซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี หรือเทียบเท่า จากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี

1.1.3 กลุ่ม 3 ในกรณีที่ เป็นผู้ทำบัญชีของบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียน ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คุณวุฒิของผู้ทำบัญชีดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1.1.1 หรือ 1.1.2 โดยอนุโลม

2. คุณสมบัติอื่น

2.1 มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

2.2 มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้

2.3 ไม่เคยต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากได้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชีอื่น เว้นแต่พ้นระยะเวลาที่ถูกลงโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี

3.1.2.2 นักวิชาชีพสอบบัญชี

สำหรับนักวิชาชีพสอบบัญชีหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในปัจจุบัน ต้องมีคุณสมบัติหลัก 8 ข้อ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 คือ ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาทางการบัญชีหรือประกาศนียบัตรทางการบัญชี ซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) เทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี, เคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบบัญชีมาแล้ว โดยคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) เห็นว่าทำหน้าที่เป็นผู้สอบบัญชีได้, มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์แล้ว, มีสัญชาติไทยหรือสัญชาติของประเทศที่ยอมให้บุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้สอบบัญชีในประเทศนั้นได้, ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) เห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสียหายเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ, ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบและไม่ประกอบวิชาชีพอย่างอื่นที่ไม่เหมาะสม หรือทำให้ขาดความเป็นอิสระในหน้าที่ของผู้สอบบัญชี และในอนาคตร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี นั้น ได้กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

1. เป็นสมาชิกสามัญหรือสมาชิกวิสามัญกับสภาวิชาชีพบัญชี แต่ในกรณีเป็นสมาชิกวิสามัญซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องเป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะสามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้ และมีภูมิลำเนาในประเทศไทย และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วต้อง ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวด้วย จึงจะปฏิบัติงานเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

2. ผ่านการทดสอบหรือฝึกอบรมหรือฝึกงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีมาแล้วตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

3. ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่จะพ้นสิบปีไปแล้ว นับแต่วันที่ถูกเพิกถอน

4. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามมาตรา 269 หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี กฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชีหรือกฎหมายว่าด้วยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน

จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ เฉพาะที่เกี่ยวกับการรับรองงบการเงินหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จ หรือความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะถูกลงโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

6. มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

สำหรับมาตรา 39 ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไม่มีอายุ แต่ผู้รับใบอนุญาตต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นรายปี ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสิ้นผลเมื่อผู้รับใบอนุญาต

1. ตาย

2. พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

3. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 38

4. ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเนื่องจากประพฤติผิดจรรยาบรรณ

5. ไม่ชำระค่าธรรมเนียมประจำปี เว้นแต่จะได้รับการผ่อนผันตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

6. ไม่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดให้ครบถ้วน

ตามมาตรา 41

ตามมาตรา 40 เมื่อสภาวิชาชีพบัญชีได้รับคำขอรับใบอนุญาตแล้วเห็นว่าผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 38 ให้สภาวิชาชีพบัญชีพิจารณาออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอโดยเร็วซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ในกรณีที่สภาวิชาชีพบัญชีไม่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอ สภาวิชาชีพบัญชีต้องแสดงเหตุผลของการไม่ออกใบอนุญาตไว้โดยชัดแจ้ง ในกรณีเช่นนี้ผู้ยื่นคำขอมีสិทธิอุทธรณ์การไม่ออกใบอนุญาตต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี(กคป.) ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีกำหนด

มาตรา 41 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีหน้าที่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาตามจำนวนชั่วโมงที่กำหนดต่อระยะเวลาทุกสามปี ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง สภาวิชาชีพบัญชีจะมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตของผู้นั้นไว้จนกว่าผู้นั้นจะได้ปฏิบัติตามก็ได้

3.1.3 จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี

สำหรับในด้านจรรยาบรรณบรรณของนักวิชาชีพบัญชีนั้นเดิมได้มีการกำหนดจรรยาบรรณไว้สำหรับเฉพาะนักวิชาชีพสอบบัญชีตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2534) ออกตาม

ความในพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 เท่านั้น ซึ่งได้กำหนดหลักการพื้นฐานของมรรยาทของผู้สอบบัญชีประกอบด้วย 5 หมวด คือ ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต, ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน , มรรยาทต่อลูกค้า, มรรยาทต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพและมรรยาททั่วไป แต่ในอนาคตนั้นตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ได้กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี จะต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีหรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติ โดยจรรยาบรรณที่กำหนดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพ มีดังต่อไปนี้

1. ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
3. ความรับผิดชอบและการรักษาความลับต่อผู้รับบริการ
4. ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือ

บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ ถือว่าเป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณซึ่งจะต้องได้รับโทษจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณ การประพฤติผิดจรรยาบรรณ มีโทษดังนี้

- 4.1 ตักเตือนเป็นหนังสือ
- 4.2 ภาคทัณฑ์
- 4.3 พักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอนการรับจดทะเบียนโดยมีกำหนดเวลา

แต่ไม่เกินสามปี

5. เพิกถอนใบอนุญาต เพิกถอนการรับจดทะเบียน โดยไม่มีกำหนดเวลาหรือสั่งให้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

3.1.4 การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี

3.1.4.1 การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพทำบัญชี นักวิชาชีพทำบัญชี ซึ่งตามพระราช

บัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 เรียกว่า “ผู้ทำบัญชี” ต้องมีการปฏิบัติงานทำบัญชีให้เป็นไปในลักษณะดังต่อไปนี้

1. “ผู้ทำบัญชี” ต้องมีวุฒิการศึกษาที่กำหนด
2. “ผู้ทำบัญชี” ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด คือ แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการรับทำบัญชีภายในกำหนดเวลาและเข้ารับการอบรม
3. “ผู้ทำบัญชี” จะต้องรับทำบัญชีไม่เกินจำนวนรายที่กำหนด คือ 1 คน รับทำบัญชีได้ 100 รายในรอบปีปฏิทิน (เฉพาะคนแรกที่เป็นหัวหน้ารับทำได้ 150 ราย)
4. “ผู้ทำบัญชี” จะต้องจัดทำบัญชีไม่เกินจำนวนรายที่กำหนดจะถูกรับไม่เกิน

10,000 บาท

5. “ผู้ทำบัญชี” จะต้องจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี
6. “ผู้ทำบัญชี” มีหน้าที่ต้องเข้ารับการอบรมทุก 3 ปี (ให้เริ่มครั้งแรก 10 สิงหาคม 2547 เป็นต้นไป)
7. “ผู้ทำบัญชี” จะต้องจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ซึ่งถ้าหากมีเจตนาที่จะลงบัญชีเท็จหรือละเว้นการลงรายการในบัญชีเพื่อให้ผิดความเป็นจริง จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย
8. “ผู้ทำบัญชี” มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีเพื่อให้เห็นแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของธุรกิจที่รับทำบัญชีให้ โดยจะต้องจัดทำให้เป็นไปตามความเป็นจริง ตามมาตรฐานการบัญชี และจะต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีถูกต้องครบถ้วน
9. “ผู้ทำบัญชี” จะต้องจัดทำบัญชีโดยลงรายการบัญชีเป็นภาษาไทย หากลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศให้มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีให้มีคู่มือคำแปลรหัสบัญชีที่เป็นภาษาไทยไว้ และต้องลงบัญชีด้วยหมึก ดิจิพิมพ์ หรือดีพิมพ์ หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ได้ผลทำนองเดียวกัน

3.1.4.2 การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพสอบบัญชี

ในด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพสอบบัญชื่อนั้น ในการตรวจสอบงบการเงิน ในปัจจุบันนักวิชาชีพสอบบัญชี ต้องปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ¹ คือ

1. มรรยาทของผู้สอบบัญชี (Code of Ethics for Professional Public Accountants) นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมรรยาทของผู้สอบบัญชีที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่กำกับดูแลตามกฎหมาย ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ได้กำหนดหลักการพื้นฐานตามมรรยาทของผู้สอบบัญชี ประกอบด้วย 5 หมวด คือ

- 1.1 ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.2 ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- 1.3 มรรยาทต่อลูกค้า
- 1.4 มรรยาทต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ
- 1.5 มรรยาททั่วไป

¹ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะและศิลปพร ศรีจันทเพชร. “การสอบบัญชี 1”. สำนักพิมพ์เอเอ็นเอส บิซิเนส คอนซัลแทนส์ จำกัด, 2545.

2. มาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป (Generally Accepted Auditing Standards : GASS)

นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และสอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ มาตรฐานการสอบบัญชีประกอบด้วยหลักการพื้นฐานและวิธีการตรวจสอบที่สำคัญ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอาจอยู่ในรูปของคำชี้แจงหรือรูปลักษณะอื่น ซึ่งการจัดหมวดหมู่ของมาตรฐานการสอบบัญชีของไทยตรงกับของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ(IFAC) กล่าวคือ ใช้เลขรหัส 3 หลัก โดยจัดเรียงตามลำดับของกระบวนการตรวจสอบ ดังนี้

หมวดรหัส	เรื่อง
100-199	อาร์มภท
200-299	ความรับผิดชอบ
300-399	การวางแผนการสอบบัญชี
400-499	การควบคุมภายใน
500-599	หลักฐานการสอบบัญชี
600-699	การใช้ผลงานของผู้อื่น
700-799	การสรุปผลงานสอบบัญชีและการรายงาน
800-899	กรณีพิเศษ
900-999	บริการเกี่ยวเนื่อง

3. วิจารณ์ญาณในการสังเกตและสงสัยเชิงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism)

นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องวางแผนและปฏิบัติงาน โดยใช้วิจารณ์ญาณในการสังเกตและสงสัยเชิงผู้ประกอบวิชาชีพต่อข้อมูลของกิจการ โดยคำนึงถึงสถานการณ์แวดล้อมที่อาจมีอยู่ ซึ่งเป็นเหตุให้ข้อมูลในงบการเงินขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

นอกจากหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องกำหนดขอบเขตวิธีการตรวจสอบบัญชีที่จำเป็นภายใต้สถานการณ์แวดล้อม โดยคำนึงถึงข้อกำหนดขององค์กรหรือหน่วยงาน หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ข้อกำหนดของกฎหมาย หรือในบางกรณีตามหนังสือตอบรับงานสอบบัญชี และตามรูปแบบรายงานที่กำหนดไว้ในหนังสือตอบรับงานสอบบัญชี หลักการขั้นพื้นฐานทั้ง 3 ประการและเพิ่มเติมด้วยข้อกำหนดขององค์กร กฎหมาย หรือข้อตกลงกันดังกล่าวเป็นไปตาม ประกาศ ก.บช. ฉบับที่ 40 (พ.ศ. 2541) เรื่อง แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ในโอกาสการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพสอบบัญชี ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ได้ กำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้รักษามรรยาทตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505
2. ให้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี
3. ปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หากเกินกว่า 300 รายต่อคนต่อปี จะถือเป็นข้อเท็จจริงว่ามีได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชี
4. แนวทางการปฏิบัติงานให้ถือปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต (ประกาศ ก.บข. ฉบับที่ 40 (พ.ศ. 2541) เรื่อง แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแสดงความเห็นต่องบการเงินได้จัดทำในส่วนสาระสำคัญเป็นไปตามแม่บทการบัญชีในรายงานทางการเงินหรือไม่ ให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตใช้มาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เป็นแนวทางปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ดังนี้
 - (4.1) นักวิชาชีพสอบบัญชี ต้องปฏิบัติงานตามมรรยาทของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่กำหนดในกฎกระทรวงและตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี
 - (4.2) นักวิชาชีพสอบบัญชี ต้องวางแผนและปฏิบัติงานโดยใช้วิจารณญาณในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพต่อข้อมูลของกิจการ โดยคำนึงถึงสถานการณ์แวดล้อมที่อาจมีอยู่ซึ่งเป็นเหตุให้ข้อมูลในงบการเงินขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
 - (4.3) นักวิชาชีพสอบบัญชี ต้องกำหนดขอบเขต วิธีการตรวจสอบบัญชี โดยอาศัยมาตรฐานการสอบบัญชีที่กำหนด โดยสภาวิชาชีพบัญชีเป็นหลักและคำนึงถึงข้อกำหนดขององค์กร หรือหน่วยงาน หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ข้อกำหนดของกฎหมายหรือบางกรณีตามหนังสือตอบรับงานสอบบัญชีและตาม รูปแบบที่กำหนดไว้ในหนังสือตอบรับงาน
5. แนวทางในการรายงานการตรวจสอบ ให้ปฏิบัติตามประกาศ ก.บข. ฉบับที่ 41 (พ.ศ. 2541) เรื่อง การลงลายมือชื่อรับรองการสอบบัญชี โดยการแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ดังนี้
 - (5.1) การลงลายมือชื่อรับรองโดยการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้อง
 - (5.1.1) ระบุถึงงบการเงินของกิจการที่ตรวจสอบ สำหรับงวด

บัญชีและวันสิ้นสุดงวดบัญชีและให้แจ้งในรายงานการสอบบัญชีด้วยว่าข้อมูลในงบการเงินดังกล่าว เป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารของกิจการและผู้สอบบัญชีเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นจากผลการตรวจสอบ

(5.1.2) รายงานว่าได้ตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่เพียงใด โดยระบุถึงวิธีการตรวจสอบที่ใช้เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการแสดงความเห็น

(5.1.3) แสดงความเห็นไว้ในรายงานการสอบบัญชี ว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด(ถ้ามี)ของกิจการ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่เพียงใด

(5.2) การลงลายมือชื่อรับรองโดยการแสดงความเห็น ในรายงานการสอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องทราวยางงานการสอบบัญชีตามแบบรายงานการสอบบัญชีที่ได้กำหนดขึ้น ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องการเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ซึ่งไม่กระทบต่อความเห็นของตนหรือ กิจการที่ปิดบัญชีเป็นครั้งแรก นับแต่เรื่องดำเนินการ หรือกิจการที่มีการเปลี่ยนรอบปีบัญชีหรือกิจการที่จัดทำงบการเงินเปรียบเทียบตั้งแต่สองปีขึ้นไป ให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต แก้ไขเพิ่มเติมแบบรายงานการสอบบัญชี ให้สอดคล้องกับความรับผิดชอบและขอบเขตการปฏิบัติงาน และในกรณีที่มีการจัดทำงบการเงินและรายงานการสอบบัญชีเป็นภาษาต่างประเทศ ข้อความและรายการของงบการเงินและรายงานของผู้สอบบัญชีนั้น ต้องถูกต้องครบถ้วนตรงกับข้อความ และรายงานของงบการเงินและรายงานการสอบบัญชีที่ทำเป็นภาษาไทย

(5.3) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องลงลายมือชื่อรับรองโดยการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชีอย่างมีเงื่อนไขเมื่อเห็นว่า กรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณีต่อไปนี้ มีสาระสำคัญ

(5.3.1) ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือตามมาตรฐานการสอบบัญชี

(5.3.2) งบการเงินที่ตรวจสอบมิได้แสดงรายการและข้อมูลทางการเงินของกิจการ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

(5.3.3) งบการเงินที่ตรวจสอบมิได้เปิดเผยข้อความและรายการอย่างเพียงพอ อันอาจทำให้เกิดการหลงผิด หรือเสียหายแก่กิจการที่สอบบัญชีนั้นหรือนุคคลที่เกี่ยวข้อง

(5.3.4) บัญชีและงบการเงินที่ตรวจสอบมิได้จัดทำตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีผลกระทบต่อความถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญของงบการเงิน

(5.4) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องลงลายมือชื่อรับรองโดยการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชีว่างบการเงินไม่ถูกต้อง เมื่อเห็นว่ากรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณีตามข้อ 4.3 (2) (3) หรือ (4) มีสาระสำคัญมาก

(5.5) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องลงลายมือชื่อโดยไม่แสดงความเห็นเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) ของกิจการที่สอบบัญชีนั้น เมื่อเห็นว่ากรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณีดังต่อไปนี้มีสาระสำคัญมาก

(5.5.1) ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดและหรือตามมาตรฐานการสอบบัญชี

(5.5.2) มีปัญหาต่อการดำเนินต่อเนื่องของกิจการ หรือมีความไม่แน่นอนอื่นในอนาคต อันอาจกระทบถึงฐานะการเงินของกิจการที่สอบบัญชีนั้น

(5.6) ในกรณีที่ลงลายมือรับรองโดยการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชีอย่างมีเงื่อนไข หรือการแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง หรือไม่แสดงความเห็น ให้ใช้แบบรายงานการสอบบัญชีตาม ข้อ 2 โดยแก้ไขเพิ่มเติมและระบุถึงสาเหตุหรือผลกระทบถ้าคำนวณได้ไว้ในรายงานการสอบบัญชีด้วย

(5.7) ในกรณีที่ลงลายมือชื่อรับรองโดยการแสดงความเห็นต่องบการเงินของกิจการที่เลิกหรือชำระบัญชี หรือของกิจการที่มีได้ดำเนินการเพื่อนำผลกำไรมาแบ่งปันกันหรือการลงลายมือชื่อรับรองในกรณีอื่น ให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมแบบรายงานการสอบบัญชีตามข้อ 2 ให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1.5 องค์การที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาชีพบัญชีที่สำคัญ

1. คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี หรือชื่อย่อ “ก.บช.” เป็นหน่วยงานของภาครัฐ ภายใต้กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ซึ่งเดิมมีหน้าที่รับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตผู้สอบบัญชีรับอนุญาตส่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ออกข้อบังคับวางหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการขอ การออก การต่ออายุและการออกใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาอื่นในการศึกษาวิชาสอบบัญชี แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำกิจกรรมหรือได้สวนพิจารณาเรื่องต่างๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (ก.บช.) รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบัญชี โดยจัดอบรมสัมมนาผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย หลักเกณฑ์ข้อบังคับตลอดจนแนวทางการ

ปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานนอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือและประสานงานกับสถาบันวิชาชีพในการจัดประชุมสัมมนาและอบรมแก่นักวิชาชีพและผู้สนใจอื่น และถ้าร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.)จะถูกรับเปลี่ยนใหม่ คือคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) จะดูแลนโยบาย สภาวิชาชีพบัญชีจะดูแลด้านการปฏิบัติทั้งหมด ดังนั้น การขึ้นทะเบียน การทดสอบ จรรยาบรรณ มาตรฐานเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพบัญชีภายใต้สภาวิชาชีพฯ จะมีคณะกรรมการจรรยาบรรณ ซึ่งเดิมเรื่องจรรยาบรรณ ก.บช. จะดูแลแก่นักวิชาชีพสอบบัญชี แต่ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีผู้ทำบัญชีต้องมาขึ้นทะเบียนหรือเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี และต้องโดนกำกับในเรื่องจรรยาบรรณด้วย ในขณะนี้ มีจำนวนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจำนวน 7,208 คน (12 เมษายน 2547)

2. สภาวิชาชีพบัญชี เป็นหน่วยงานใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จัดตั้งขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี เป็นองค์กรตามกฎหมายมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพ อำนาจและหน้าที่ของสภาวิชาชีพตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพที่กำลังจะประกาศใช้ นี้ จะรับผิดชอบดูแลด้านการปฏิบัติทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักวิชาชีพบัญชี อันได้แก่ การขึ้นทะเบียน การทดสอบ จรรยาบรรณ มาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี ภายใต้สภาวิชาชีพบัญชี จะมีคณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี มีนายกสภาวิชาชีพบัญชีเป็นประธานที่มาจากเลือกตั้ง อำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนได้แก่

1. ส่งเสริมการศึกษา อบรม และพัฒนาวิชาชีพบัญชี
2. กำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี ทั้งกำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
3. กำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในการขึ้นทะเบียน ออกใบอนุญาต พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต
4. รับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครสมาชิก

3. สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (The Institute of Certified Accountants and Auditors of Thailand : ICAAT) หรือเรียกชื่อย่อว่า “ส.บช.” ซึ่งเดิม ส.บช. ใช้ชื่อว่า “สมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย” (The Institute of Certified Accountants of Thailand) วัตถุประสงค์ของ ส.บช. คือ ส่งเสริมความสามัคคีและผูกเงิยรติของสมาชิก ส่งเสริมเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการบัญชี และวิชาอื่น ๆ ส่งเสริมการบัญชีให้มีมาตรฐาน ให้ความช่วยเหลือและอนุเคราะห์แก่บรรดาสมาชิกของสมาคม และให้ความร่วมมือและส่งเสริมกิจการสาธารณประโยชน์ทั่วไป ปัจจุบัน ส.บช. เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดทำมาตรฐาน

การบัญชี และมาตรฐานการสอบบัญชี ตลอดจนติดตามการปฏิบัติงานและพัฒนาในความรู้แก่นักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในภาครัฐและเอกชน ปัจจุบันข้อมูล ณ 20 เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 สมาคมมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 8,506 คน แบ่งเป็น ประเภทสมาชิกสามัญตลอดชีพ 7,206 คน ประเภทสมาชิกรายปี 416 คน สมาชิกสามัญราย 3 ปี 349 คน สมาชิกสามัญราย 5 ปี 267 คน และสมาชิกประเภทกิจกรรมทางวิชาการ รวม 268 คน ในอนาคตอันใกล้หากร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย บทบาทหน้าที่ของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยคงจะลดบทบาทลงไป ซึ่งความตั้งใจเดิมของผู้บริหารสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ต้องการที่จะให้สมาคมฯ ยุบเลิกไป แล้วโอนทุกอย่างของสมาคมฯ ไปให้สภาวิชาชีพบัญชีแต่ปรากฏว่าได้รับการท้วงติงจากนักกฎหมายว่าไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากไม่ยุติธรรม และไม่มีกฎหมายที่ไหนดรองรับเพราะผิดหลักความเที่ยงธรรม

4. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ก่อตั้งขึ้นเมื่อ เดือนเมษายน 2518 มีหน้าที่กำกับดูแลและตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับบัญชี มีการออกข้อบังคับ เรื่อง การจัดทำและส่งงบการเงิน และรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งจะต้องจัดทำรายงานไตรมาสโดยมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสอบทานแล้ว โดยจัดทำมาตรฐานการบัญชีที่ออกโดยสภาวิชาชีพบัญชี

5. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2535 มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและพัฒนาตลอดจนกำกับหลักทรัพย์ ธุรกิจหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ และศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ โดยการออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบัญชี ได้มีการกำหนดรูปแบบรายงานการเงินและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ตลอดจนเงื่อนไขในการรายงานซึ่งเป็นรายละเอียดการจัดทำและนำเสนอของงบการเงินตามกำหนด ทั้งนี้ให้จัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการบัญชีที่ออกโดยสถาบันวิชาชีพ

6. กรมสรรพากร เป็นหน่วยงานของภาครัฐ สังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่จัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี ได้แก่ การควบคุมการบัญชีและการสอบบัญชี โดยการกำหนดให้กิจการต้องมีการจัดทำบัญชีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการสอบบัญชี

7. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นองค์กรตรวจสอบอิสระและเป็นกลาง ทำหน้าที่เป็นผู้คอยตรวจสอบหน่วยงานของรัฐบาลทั่วประเทศโดยนักบัญชีของภาครัฐ อันประกอบไปด้วย

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานงานการตรวจเงินแผ่นดิน
 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อันได้แก่ การวางนโยบาย การให้คำปรึกษาและ
 คำแนะนำ การเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนด
 หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การกำหนดโทษปรับทาง
 ปกครอง การพิจารณาวินัยจรรยาบรรณวิชาชีพและงบประมาณและการคลังในฐานะที่เป็นองค์กร
 สูงสุด และการพิจารณาเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน การปฏิบัติหน้าที่ของ
 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และการจัดให้มีสำนักงานตรวจเงิน
 แผ่นดินที่เป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล งบประมาณ การปฏิบัติงานและ
 การดำเนินงานเรื่องอื่น โดยให้เสนอรายงานผลการปฏิบัติงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาและ
 คณะรัฐมนตรี และมีคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณา
 และกำหนดโทษปรับทางปกครองเบื้องต้น แก่เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของหน่วยรับตรวจที่ฝ่าฝืน
 มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมเงินของรัฐ ในการตรวจสอบการเงินแผ่นดิน จะต้องตรวจสอบการ
 ใช้จ่าย การเก็บรักษาและการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สิน รวมทั้งตรวจสอบผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ
 สอบรายงานการรับจ่ายเงินประจำปีและงบแสดงฐานะการเงินแผ่นดิน ตรวจสอบบัญชีทุนสำรอง
 เงินตราประจำปี ตรวจสอบการจัดเก็บและการประเมินภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและรายได้อื่น จัดทำ
 รายงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน และตรวจสอบเงินราชการลับหรือเงินที่มีลักษณะคล้ายกัน

3.1.6 การควบคุม กำกับดูแลของวิชาชีพบัญชีโดยหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับการควบคุมการประกอบวิชาชีพด้านการบัญชี ผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัติ
 การบัญชี พ.ศ. 2543 ในปัจจุบันเมื่อมีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด ให้มาแจ้งการขึ้น
 ทะเบียนเป็นผู้ทำบัญชีต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ก็สามารถทำบัญชีได้ แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติ
 วิชาชีพบัญชีออกมาใช้บังคับ ผู้ทำบัญชีจะให้บริการรับทำบัญชีได้จะต้องขึ้นทะเบียนกับ สภา
 วิชาชีพบัญชี หรืออาจจะเลือกสมัครเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีก็ได้ จึงจะทำบัญชีได้ ซึ่งใน
 เรื่องนี้เป็นช่วงรอยต่อของกฎหมาย ผู้ทำบัญชีเดิมและได้มาขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจไว้แล้ว
 ทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จะได้ประสานงานกับสภาวิชาชีพบัญชีต่อไป ซึ่งมีผลทำให้ไม่ต้องไปขึ้น
 ทะเบียนใหม่กับสภาวิชาชีพบัญชีอีก ส่วนนักบัญชีที่เป็นลูกน้องจะขึ้นทะเบียนหรือไม่ขึ้นทะเบียนก็
 ได้ เป็นเรื่องของความสมัครใจ เพราะผู้ทำบัญชีตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี หมายถึง
 ผู้ทำบัญชีตามนิยามของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ระดับหัวหน้าที่รับผิดชอบในการทำ
 บัญชีของกิจการหรือนักบัญชีอิสระ หรือกรณีที่ตั้งเป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชี ผู้ทำบัญชี
 หมายถึงหัวหน้าสำนักงาน (กรณีเป็นเจ้าของคนเดียวแต่มีพนักงานช่วยทำบัญชี) หรือผู้เป็นหุ้นส่วน
 ซึ่งรับผิดชอบในการให้บริการรับทำบัญชี (กรณีสำนักงานจัดตั้งเป็นคณะบุคคล) หรือกรรมการ

หรือหุ้นส่วนซึ่งรับผิดชอบในการให้บริการรับทำบัญชี (กรณีสำนักงานจัดตั้งเป็นนิติบุคคล) แต่ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีอันจะเกิดในอนาคตได้มีข้อกำหนดตามมาตรา 4 ให้สามารถออกกฎกระทรวงกำหนดบริการเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้มาตรา 8 สามารถออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้วิชาชีพบัญชีด้านใดเป็นวิชาชีพควบคุมเพิ่มได้ นอกจากการทำบัญชีและการสอบบัญชี สำหรับเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ คุณสมบัติที่จะออกเพิ่มเติมต้องเป็นไปตามข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชี ต่อไป แต่การประกอบวิชาชีพบัญชีของนักวิชาชีพในทุกด้าน บังคับให้ต้องขึ้นทะเบียนหรือเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งได้กำหนดข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

1. มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
2. มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้
3. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามฐานความผิด

หรือกฎหมายที่กำหนดในมาตรา 39 (3) เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

4. มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี
5. ไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่น ตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

3.1.7 การควบคุมการประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชีโดยหน่วยงานของรัฐ

ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 มาตรา 4 กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) ขึ้นมาควบคุมและกำกับดูแลและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ให้ ก.บช. มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. รับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
2. ตั้งพัก (ครั้งละไม่เกิน 1 ปี) หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
3. ออกข้อบังคับ วางหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอ การออก การต่ออายุ และการออกใบแทน ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
4. ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาอื่นในการศึกษาวิชาชีพสอบบัญชี

แต่ในอนาคตหากร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีถูกบังคับใช้ จะมีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมด้านประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ไว้ดังนี้

1. ผู้สอบบัญชีต้องได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งการขอใบอนุญาต การอนุญาต และการออกใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตให้เป็นไปตามแบบและหลักเกณฑ์ที่

กำหนดในข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชี และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วยังทำให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้รับยกเว้นไม่ต้องขอขออนุญาตต่ออธิบดีกรมสรรพากรในการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามประมวลรัษฎากร

2. ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

2.1 เป็นสมาชิกสามัญหรือสมาชิกวิสามัญ ตามมาตรา 14 วรรคสอง แต่ถ้าเป็นสมาชิกวิสามัญซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องเป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะสามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้และมีภูมิลำเนาในประเทศไทย และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว จึงจะปฏิบัติงานเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

2.2 ผ่านการทดสอบหรือฝึกอบรมหรือฝึกงาน หรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีมาแล้วตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

2.3 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามมาตรา 269 มาตรา 323 หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี กฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ เฉพาะที่เกี่ยวกับการรับรองงบการเงินหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จ หรือความผิดตาม หมวด 5 และหมวด 6 ตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่พ้นกำหนดโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

2.5 มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่น ตามที่กำหนดในข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชี

3. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตซึ่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตอาจขอรับใบอนุญาตอีกได้เมื่อพ้น 5 ปี นับแต่วันที่ถูกลงโทษเพิกถอนใบอนุญาต แต่เมื่อคณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีได้พิจารณาคำขอรับใบอนุญาตและปฏิเสธการออกใบอนุญาต ผู้นั้นจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นครั้งที่สองแล้ว ผู้นั้นจะถือว่าหมดสิทธิขอรับใบอนุญาตอีกต่อไป

4. ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไม่มีอายุ แต่ผู้รับใบอนุญาตต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด และใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสิ้นผลเมื่อผู้รับใบอนุญาต

4.1 ตาย

4.2 พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

4.3 ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 39

4.4 ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเนื่องจากประพฤติผิดจรรยาบรรณ

4.5 ไม่ชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและไม่ได้รับการผ่อนผันตามที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

4.6 ไม่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด ให้ครบถ้วนตามมาตรา 43 และสภาวิชาชีพบัญชีไม่ได้มีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต

4.7 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีหน้าที่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

3.1.8 บทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี มีดังนี้

1. ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพบัญชีเว้นแต่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี หรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีผู้ใด ถูกลงโทษประพฤติผิดจรรยาบรรณ หรือทำการประกอบวิชาชีพบัญชีในระหว่างนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. คณะกรรมการจรรยาบรรณและคณะกรรมการมีอำนาจ เรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา เพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตผู้ใดที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต แต่ทำการสอบบัญชีในระหว่างนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.1.9 การศึกษาทางการบัญชีในประเทศไทย²

การพัฒนาทางด้านการศึกษาสำหรับวิชาชีพบัญชียุคใหม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมได้มากขึ้น โดยสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาการสอบบัญชีในประเทศไทยที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) เทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี มี 3 ประเภท คือประเภทมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีทางการ

² คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ (การบัญชี) . “เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การปฏิรูปอุดมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ วันที่ 26 กันยายน 2546 โดยสำนักมาตรฐานและประเมินอุดมศึกษา คณะกรรมการอุดมศึกษา”.

บัญชี ปัจจุบันมี 15 แห่ง สถาบันของรัฐที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี มี 2 แห่ง มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยของเอกชน ที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี อีก 39 แห่ง ดังรายชื่อปรากฏในภาคผนวก ข

ประเทศไทยนั้นมีพัฒนาการทางการศึกษาวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้มีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษากลุ่มสาขาวิชาการบัญชี ให้มีคุณภาพมาตรฐานสากลทัดเทียมกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ตามคำสั่งเลขที่ 260/2543 ลงวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 เพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษากลุ่มสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ(การบัญชี) ให้มีมาตรฐานที่เป็นสากล และให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา การเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยี และความต้องการของสังคม ดังนั้น คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษากลุ่มสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ(การบัญชี) จึงได้จัดทำโครงการเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาฯ โดยมีเวลาพัฒนาและจัดทำหลักสูตรตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2543 ถึงเดือนกันยายน 2545 โดย โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษากลุ่มสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ (การบัญชี) ให้มีมาตรฐานที่เป็นสากล
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาให้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสามารถปฏิบัติงานในระดับสากล

การดำเนินงานของคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ(การบัญชี)ในครั้งนี้ได้จัดทำหลักสูตรโดยศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, ศึกษาวิเคราะห์และสรุปข้อคิดเห็นตามแนวทางการศึกษาด้านวิชาชีพบัญชีของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) ศึกษาจากหลักเกณฑ์และข้อกำหนดของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) ของกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง “หลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต” รวมทั้งมีการรวบรวม เปรียบเทียบ และวิเคราะห์หลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของ 16 สถาบันการศึกษาของรัฐที่มีการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี และหลักสูตรของมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการจัดสัมมนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้จ้างบัณฑิตทางการบัญชี จากผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจากการสัมมนาได้นำเอาข้อเสนอต่อที่ประชุมคณะบดีคณะบริหารธุรกิจเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเมื่อวันที่

25 สิงหาคม 2543 มาจัดทำร่างหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีโดยมีแนวความคิดว่า ร่างหลักสูตรที่นำเสนอจะมีจำนวน 120 หน่วยกิต โดยมีโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ประกอบด้วย

		หน่วยกิต
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป		
วิชาพื้นฐานทั่วไป		30
2. หมวดวิชาเฉพาะ		84
วิชาแกน	39 หน่วยกิต	11 รายวิชา
วิชาเอกบังคับ	33 หน่วยกิต	4 รายวิชา
วิชาเอกเลือก *	12 หน่วยกิต	2 รายวิชา
3. หมวดวิชาเลือกเสรี		6
วิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต	
รวม		120

* ให้เลือกวิชาสัมมนาไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และทั้งนี้ให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณทางวิชาชีพไว้ในทุก

รายวิชา

หลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี (4 ปี) ที่นำเสนอ เป็นหลักสูตรสำหรับการศึกษาในระบบทวิภาคที่มีจำนวน 120 หน่วยกิต ในขณะที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต และอย่างมากไม่เกิน 150 หน่วยกิต ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงสามารถที่จะปรับเพิ่มวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเอกลักษณ์ของแต่ละสถาบัน หรือ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานในแต่ละภูมิภาคได้อีก 30 หน่วยกิต หรือประมาณ 10 รายวิชา แต่ทั้งนี้โครงสร้างหลักสูตรจะต้องประกอบไปด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่มีหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะให้มีหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรีให้มี หน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรนี้เชื่อว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอันเกี่ยวกับบัญชีที่จะได้เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาต่อไป

3.2 สภาพแวดล้อมและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีในประเทศมาเลเซีย

3.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศมาเลเซีย³

ประเทศมาเลเซียมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างมากในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคเศรษฐกิจใหม่ ส่งผลให้รายการทางการบัญชีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนักวิชาชีพบัญชี จึงต้องสนใจและศึกษาถึงวิธีการบัญชีใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรายการทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ โลกมีผลบังคับต่อการปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งต้องการทักษะ ความรู้ความสามารถ และความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารทางด้านเทคโนโลยี

การศึกษาทางการบัญชีในประเทศมาเลเซียมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในปัจจุบัน โดยมีการปรับปรุงการทำบัญชีตามหลักสูตรจากที่เคยปฏิบัติมาหลายปี โดยมีการเรียกร้องให้ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย โดยให้วิเคราะห์ถึงอุดมการณ์ทางการบัญชี ตามหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนี้ถือเป็นสิ่งจำเป็นตามความต้องการในด้านอุตสาหกรรมการศึกษาและพัฒนาทางการบัญชีในประเทศมาเลเซียมีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชาติ เนื่องจากการแข่งขันทางด้านวิชาชีพเป็นสิ่งจำเป็น สถิตินักบัญชีของมาเลเซีย ในปัจจุบันมีจำนวนค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว นักบัญชี 5 คน ต่อประชากร 10,000 คน ตามที่ได้เปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว 40 ประเทศ ประเทศมาเลเซียมีความต้องการที่จะเพิ่มจำนวนนักบัญชีให้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

3.2.2.1 คุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี

สำหรับนักวิชาชีพบัญชีในประเทศมาเลเซียเป็นวิชาชีพที่อยู่ภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ.1967 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ สมาคมนักบัญชีมาเลเซีย (MIA: Malaysia Institute of Accountants) เป็นหน่วยงานที่ต้องดูแลนักวิชาชีพบัญชี โดยบังคับให้นักวิชาชีพบัญชี ต้องเป็นสมาชิกและขึ้นทะเบียนกับสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย ตามมาตรา 22 และ 23 ซึ่งแบ่งกลุ่มสมาชิกของสมาคมนักบัญชีมาเลเซียเป็น 3 ประเภท คือ

- นักบัญชีจดทะเบียน (Chartered Accountants.)
- นักบัญชีรับอนุญาต (Licensed Accountants.)
- สมาชิกทั่วไป (Associate Members.)

³ Akauntan Nasional . Accounting Education in Malaysia. (August 2002) : p16.

1. นักบัญชีจดทะเบียน หมายถึง พนักงานที่ปฏิบัติงานโดยทั่วไป และต้องสมัครเป็นสมาชิกหรือได้รับการขึ้นทะเบียนจากสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย มีสมาชิกจำนวน 19,427 คน (26 กันยายน 2546) มีคุณสมบัติดังนี้

- มีปริญญาตรีทางการบัญชีที่ได้รับการรับรองตามตารางที่ 1 ของพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ.1967 ซึ่งสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง ได้แก่

- Bachelor of Accounting (University of Malaya)
- Diploma in Accounting, University Kebangsaan Malaysia
- Bachelor of Accounting (Hono.s), Univerisiti Kebangsaan Malaysia
- Bachelor of Accounting (Honors), Universiti Technology MARA
- Advance Diploma in Accountancy, MARA Institute of Technology (up to October 1996)
- Bachelor of Accounting (Honors), Universiti Utara Malaysia
- Bachelor of Accounting(Honors), Universiti Putra Malaysia
- Bachelor of Accounting (Honors), International Islamic University
- Bachelor of Accounting (Honors), Universiti Sains Malaysia
- ต้องเป็นสมาชิกของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในองค์กรต่อไปนี้
- Malaysian Institute of Certified Public Accountants
- Institute of Chartered Accountants of Scotland
- Institute of Chartered Accountants of England and Wales
- Institute of Chartered Accountants in Ireland
- Association of Chartered Certified Accountants (United Kingdom)
- Institute of Chartered Accountants in Australia
- CPA Australia
- Institute of chartered Accountants of New Zealand
- Canadian Institute of Chartered Accountants
- Institute of Chartered Accountants of India
- Chartered Institute of Management Accountants (United Kingdom)

- ต้องผ่านการทดสอบและคุณสมบัติตามความเห็นจากสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี กับนักบัญชีจดทะเบียน หรือหน่วยงานของรัฐบาล.

ธนาคาร, บริษัทประกันภัย, สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานอื่นภายใต้ความเห็นชอบของสมาคม
นักบัญชีมาเลเซีย

- ต้องไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามและมีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 8 (2) และ (6) ตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ค.ศ. 1965

2. นักบัญชีรับอนุญาต หมายถึง บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน มีประสบการณ์การทำงาน
ก่อนที่พระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 จะมีผลบังคับใช้ หรือ เคยเป็นสมาชิกของ (MSA:
Malaysian Society of Accountants) และผ่านการทดสอบจากสถาบันแห่งนี้ โดยต้องสอบได้
ใบอนุญาตก่อนเดือนธันวาคม ปี 1992 และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 ปี ปัจจุบันมี
จำนวนสมาชิกเหลืออยู่ 32 คน (26 กันยายน 2546)

3. สมาชิกทั่วไป หมายถึง บุคคลโดยทั่วไป นักวิชาการ อาจารย์ที่สอนในระดับ
อุดมศึกษา หรือระดับสูงขึ้นไปเทียบเท่า ที่ไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นนักบัญชีจดทะเบียนหรือนักบัญชี
รับอนุญาต ในจำนวนนี้เป็นสมาชิกประเภทสถาบันจำนวน 30 สถาบัน (26 กันยายน 2546)

เนื่องจากประเทศมาเลเซียมีความผูกพันกับระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจกับ
ประเทศอังกฤษ ดังนั้นข้อบังคับทางการบัญชีส่วนใหญ่จึงมีแนวโน้มในการปฏิบัติคล้ายกับประเทศ
อังกฤษ ดังนั้นนักบัญชีของประเทศอังกฤษจึงได้รับการยอมรับพอๆ กับนักวิชาชีพบัญชีภายใน
ประเทศ และจากการเพิ่มขึ้นของผู้สอบได้ทางการบัญชีของสมาคมนักบัญชีประเทศอังกฤษ และผู้ที่
มีใบอนุญาตทำให้สมาชิกบางส่วนต้องการให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องและให้มีการออก
ใบประกาศนียบัตรทางการบัญชีและมีสมาชิกบางส่วนไม่เห็นด้วยกับการออกใบประกาศนียบัตร
ต่างๆ

ใบประกาศนียบัตรของผู้ที่สอบได้ทางการบัญชี ของสมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย
อังกฤษ ซึ่งสามารถใช้ได้กับประเทศมาเลเซีย สมาชิกที่ต้องการลงทะเบียนขอใบอนุญาตต้องปฏิบัติ
ดังต่อไปนี้

1. ต้องได้ฝึกปฏิบัติงานทางการบัญชีก่อนหน้าอย่างน้อย 3 ปี และมีประสบการณ์ใน
สำนักงานของนักบัญชีที่ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานบัญชี

2. ต้องปฏิบัติงานทางการบัญชีเป็นแบบเต็มเวลา (Full Time)

3. เป็นการปฏิบัติงานในกิจการเจ้าของคนเดียวหรือในห้างหุ้นส่วน

3.2.2.2 คุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ในการเป็นผู้สอบบัญชีได้ต้องมีใบอนุญาตผู้สอบบัญชี จึงจะสามารถทำการสอบบัญชี
ให้กับธุรกิจได้ ใบอนุญาตนี้จะอนุญาตให้เฉพาะบุคคลที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการสอบ
บัญชี ซึ่งต้องได้รับใบประกาศนียบัตรจากการปฏิบัติทางการบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์ และผู้ที่จะเป็น

ผู้สอบบัญชี ต้องผ่านการสัมภาษณ์ทางด้านความประพฤติโดยคณะกรรมการของกระทรวงการคลัง ผู้สอบบัญชีต้องขึ้นทะเบียนกับสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย (MIA) เท่านั้น และในปัจจุบันมีจำนวนของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในประเทศมาเลเซีย คุณสมบัติที่สำคัญได้แก่

1. ด้านการศึกษา ในด้านการศึกษาที่ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ต้องมีปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย
2. ด้านการฝึกหัดงาน จะต้องมีการฝึกหัดงานเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี และถ้าฝึกงาน ณ สถานประกอบการใดไม่ถึง 6 เดือนจะไม่นับรวมเป็นระยะเวลาที่ฝึกงาน
3. เป็นสมาชิกของสถาบันวิชาชีพ กล่าวคือต้องเป็นสมาชิกกับสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย (MIA)
4. การทดสอบ ต้องผ่านการทดสอบจากสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย (MIA) ตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ที่ได้กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ.1967 วิชาที่ใช้ในการทดสอบได้แก่ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาสอบบัญชี และวิชาเศรษฐศาสตร์ การเงิน, สถิติ ธุรกิจ

3.2.3 จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี

สมาคมนักบัญชีมาเลเซีย (MIA) ได้กำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ไว้ในกฎหมายอันเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานตามหลักจริยธรรม (Law on Professional Conduct and Ethics) ดังนี้

- (1) นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- (2) นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม
- (3) นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ และไม่สอบบัญชีในกิจการที่ตนขาด

ความเป็นอิสระ

- (4) นักวิชาชีพบัญชีต้องไม่ปฏิบัติงานที่มีเหตุผลที่ก่อให้เกิดความลำเอียง ไม่ว่าจะกรณี

ใดก็ตาม

- (5) นักวิชาชีพบัญชีต้องรักษาความลับให้แก่ลูกค้า และบุคคลที่ 3 จะไม่เปิดเผยข้อมูล

ให้กับบุคคลอื่น ยกเว้นเป็นการให้ข้อมูลในฐานะพยานตามกฎหมาย

และในกฎหมายฉบับเดียวกันนี้ ให้ความหมายของนักวิชาชีพบัญชีครอบคลุมทุกสาขาอาชีพทั้งหมด ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ตรวจสอบบัญชี (รวมทั้งผู้ตรวจสอบบัญชีภายใน)
- (2) พนักงานบัญชีและที่ปรึกษาทางด้านบัญชี
- (3) ผู้ชำระบัญชี (Due Diligence)

- (4) พนักงานบัญชีนิติเวช (Forensic Accounting)
- (5) ที่ปรึกษาทางด้านภาษี
- (6) วิชาชีพบัญชีที่เกี่ยวข้องอื่น

3.2.4 การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี

ในด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชีนั้น นอกจากจะต้องประกอบวิชาชีพตามจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัดแล้วนักวิชาชีพบัญชียังต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพที่ได้กำหนดขึ้นด้วย ล่าสุดเมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 ประเทศมาเลเซียมีมาตรฐานการบัญชีบังคับใช้ทั้งหมด 32 ฉบับ และรวมกับมาตรฐานอีก 1 ฉบับที่ว่าด้วยการนำเสนอและการเปิดเผยงบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ดังรายละเอียดปรากฏอยู่ในภาคผนวก จ

นักวิชาชีพบัญชี ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางบัญชีก่อนสำหรับผู้ปฏิบัติงานทั่วไปในลักษณะของพนักงานบัญชี ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านภาษี หรือผู้ให้คำปรึกษาก่อนการดำเนินงาน โดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ เช่นเดียวกับนักวิชาชีพสอบบัญชี จะต้องได้รับใบอนุญาตผู้สอบบัญชี จึงจะสามารถสอบบัญชีได้ รอบปีบัญชีของธุรกิจส่วนใหญ่จะต้องปิดบัญชีทุก 12 เดือน ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ค.ศ. 1965 (Companies Act 1965)

3.2.5 องค์กรวิชาชีพทางการบัญชีที่สำคัญในประเทศมาเลเซีย

1. สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซีย⁴ (MALAYSIAN INSTITUTE OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS : MICPA)

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซีย เป็นสถาบันที่ให้ควมรู้ที่ถูกต้องทางการบัญชีในประเทศมาเลเซีย และเป็นที่ยอมรับของนักบัญชีในประเทศมาเลเซีย สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซียมีเป้าหมายอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับขอบเขตของการให้บริการตามขั้นตอนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และรับผิดชอบในด้านการให้คำแนะนำ การฝึกหัดและการศึกษาวิชาบัญชีแม้จะเข้าสู่ทศวรรษที่ 21 แต่ สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซียยังยืนหยัดในอุดมการณ์เหล่านี้ คือ

1. การให้บริการทางเทคนิคที่ดีเยี่ยม
2. การกึ่งในการสร้างผู้เชี่ยวชาญระดับสูงและมาตรฐานการเรียนรู้การฝึกหัด
3. การกึ่งในด้านความเป็นอิสระ วัตถุประสงค์และความซื่อสัตย์
4. การมีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์ สมาคมทางการบัญชี ภายใต้การประชุมของผู้นำผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำและสมาชิกของสมาคม สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศ

⁴ <http://www.micpa.com.my/public/aus.asp>. (05/01/2004)

มาเลเซียได้ร่วมกันสัญญาว่าจะใช้เวลาและทุ่มเทกำลัง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อความก้าวหน้าของสมาคม

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย คือ ให้คำแนะนำทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติในวิชาการสอบบัญชี

1. ให้การศึกษา การฝึกหัดสมาชิกใหม่โดยการทดสอบหรือโดยวิธีอื่นเพื่อทดสอบทักษะความชำนาญของสมาชิก

2. ให้การรักษามาตรฐาน การปฏิบัติ ในอาชีพการบัญชีโดยการชักนำของสมาชิกทั้งหมดการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกร้องขอ เช่น การขอคำแนะนำทางการบัญชี ที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของสาธารณะชน เช่น ด้านการอุตสาหกรรม การพาณิชย์ การศึกษา และการบริการประชาชน การมีส่วนร่วมระหว่างประเทศ สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASC)

2. สมาคมนักบัญชีประเทศไทย (MIA)⁵

จัดตั้งขึ้นเมื่อ 1967 ซึ่งถูกก่อตั้งขึ้นตามหมวดที่ 3 ตามพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 โดยทางราชการได้มอบให้มีอำนาจตามกฎหมายที่ชัดเจนในตัวเองและมีสิทธิอำนาจถูกต้องตามลักษณะการประกอบวิชาชีพทางการบัญชี สมาชิกของสถาบันมีทั้งในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ซึ่งมีการแสดงบทบาทที่สำคัญ ในการพัฒนาอาชีพการบัญชีทั่วโลก ให้อยู่ในระดับสูงขึ้น สถาบันทางการบัญชีในมาเลเซีย มีข้อบัญญัติที่สร้างขึ้นภายใต้ พระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 ได้มีการกำหนดระเบียบและมีการพัฒนาการบัญชีจนเป็นที่ยอมรับในประเทศไทย

- วัตถุประสงค์ของสถาบันทางการบัญชี

ให้ทั่วโลกยอมรับและให้ความร่วมมือในการทำสัญญาเข้าร่วมธุรกิจเพื่อสร้างชาติ

- ภารกิจของสถาบันทางการบัญชี

ให้การพัฒนา การสนับสนุน และดูแลคุณภาพความมั่นคงในการปฏิบัติทางการบัญชี

- หน้าที่ของสถาบันทางการบัญชี

- ให้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบฉบับของวิชาชีพทางการบัญชีในมาเลเซีย

- ส่งเสริมวิธีคิดที่เหมาะสมที่ให้ประโยชน์ในวิชาชีพทางการบัญชีในมาเลเซีย

⁵ [http://www.mia.org.my/main/\(05/01/2004\)](http://www.mia.org.my/main/(05/01/2004))

- กำหนดการฝึกหัด และการศึกษา โดยสถาบัน หรือโดยบุคคล ที่มีความตั้งใจ และเป็นผู้เชี่ยวชาญ

- ตัดสินใจ คัดเลือกคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก ให้ความเห็นชอบ ในการกำหนดระเบียบและการควบคุมความประพฤติและการแก้ไขการทดสอบให้เหมาะสม

3. สมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย⁶ (MAAA/MALAYSIAN ASSOCIATION OF ACCOUNTING TECHNCIANS : MAAT)

สมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย (Malaysian Association of Accounting Technicians: MAAT) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 1990 ซึ่งในขณะนั้นอาชีพการบัญชี บริหารถูกจัดให้เป็นที่ยอมรับในลำดับที่สอง

เมื่อวันที่ 20 เมษายน ปี 1992 สมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการโดยรองรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง (YB Dato Ioke yuen yaw) ผู้ซึ่งมีความชำนาญพื้นฐานทางการบัญชี แม้ว่าจะขาดคุณสมบัติตามมาตรา 22 และ 23 ของพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 ก็ตาม ได้ถูกเชิญให้เข้าร่วมสมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย โดยให้สมาคม MIA เป็นผู้รับรองการกำหนดระเบียบวิชาชีพทางการบัญชีในมาเลเซีย การก่อตั้งขึ้นของสมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย ได้รับการยอมรับพอสมควรซึ่งเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนของผู้เชี่ยวชาญใหม่ๆ ของผู้บริหารทางการบัญชี ในการควบคุมในทุกระดับการเป็นสมาชิกภาพของสมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย คือสิ่งที่หมายถึงการคิดพัฒนาถึงเส้นทางที่ดีที่สุดในการเป็นสถาบันทางการบัญชีของมาเลเซีย สมาชิกของสมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีบริหารมาเลเซีย มีการยกประเด็นในการตั้งกฎเกณฑ์ได้สำเร็จ โดยสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย(MIA) และมีสิทธิในการเข้าคัดเลือก การแก้ไขข้อทดสอบในกลุ่มแรกของสมาชิกของสมาคมผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีมาเลเซีย ได้รับการยอมรับเมื่อ 13 สิงหาคม 1992 และสมาชิกได้เติบโตอย่างมั่นคงกว่าหลายปี บุคคลผู้ปฏิบัติงานด้านการบัญชีและผู้ตรวจสอบบัญชีในประเทศมาเลเซีย ต้องลงทะเบียนกับสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย (MIA) คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีในประเทศมาเลเซีย ต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ปฏิบัติตนตามขอบเขตและจรรยาบรรณอย่างเข้มงวดและมีความชำนาญตามมาตรฐานที่รับรอง

⁶ [http://domino.mia.org.my/mia/miaWeb.nsf/pages/Intro_.\(05/01/2004\).](http://domino.mia.org.my/mia/miaWeb.nsf/pages/Intro_.(05/01/2004).)

4. องค์กรทางการบัญชีทั้งในประเทศและองค์กรต่างประเทศที่มาเลเซียเป็นสมาชิก

1. สหพันธ์นักบัญชีภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Confederation of Asian and Pacific Accountants : CAPA)
2. สหพันธ์นักบัญชีอาเซียน (Asean Federation of Accountants :AFA) ในปี ค.ศ.1977
3. คณะทำงานของหน่วยงานรัฐบาลโดยกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและการรายงาน (Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting : ISAR)

5. สถาบันนักบัญชีภาษีอากรในประเทศมาเลเซีย⁷ Malaysian Institute of Taxation (MIT)

สถาบันนักบัญชีภาษีอากรได้รวมเป็นบริษัทในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1991 ภายใต้พระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1965 จุดมุ่งหมายของสถาบันนักบัญชีภาษีอากรคือ กำหนดหรือเตรียมองค์กรสำหรับนักบัญชี นักวิชาการ ตัวแทนภาษีอากร และบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องของการพาณิชย์

วัตถุประสงค์ของสถาบันนักบัญชีภาษีอากรในประเทศมาเลเซีย

1. เพื่อจัดเตรียมองค์กรสำหรับบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับภาษีอากรในประเทศมาเลเซีย
2. เพื่อสร้างสถานะของบุคคลที่มีอาชีพเกี่ยวกับภาษีอากรให้สูงขึ้น และสามารถเข้าร่วมมือกับสถาบันนักบัญชีภาษีอากรในประเทศมาเลเซียเพื่อควบคุมดูแลพฤติกรรมสมาชิกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้
3. จัดให้มีการประชุมศึกษาเพื่อกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ที่สนใจเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีภาษีอากร
4. เพื่อกำหนดให้มีการทดสอบสำหรับผู้สนใจและใส่ใจเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีภาษีอากร
5. เพื่อเชื่อมโยงสร้างสัมพันธ์ระหว่างสถาบันนักบัญชีภาษีอากรในมาเลเซียกับสถาบันนักบัญชีภาษีอากรในต่างประเทศ เพื่อให้สถาบันนักบัญชีภาษีอากร ในมาเลเซียมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

⁷ <http://www.jaring.my/yes/mia/bodies.htm> (05/01/2004).

6. คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีแห่งประเทศไทย^{*} (The Malaysian Accounting Standards Board : MASB)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติการบัญชี ค.ศ. 1997 ซึ่งคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีจะเกิดขึ้นพร้อมกับการกำหนดรายงานทางการเงิน ซึ่งรายงานทางการเงินนี้จะเป็น โครงสร้างใหม่สำหรับรายงานทางการเงินในประเทศไทย

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีแห่งประเทศไทย ตามที่พระราชบัญญัติการบัญชีกำหนดคือ

1. ออกมาตรฐานการบัญชีใหม่ แก้ไขหรือปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีที่มีอยู่ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป
 2. กำหนดสาระสำคัญของรายงานทางการเงิน
 3. ส่งเสริมและรับรองการพัฒนาของมาตรฐานการบัญชี
 4. ให้คำปรึกษาแก่สาธารณะชนเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี
 5. พัฒนาโครงสร้างสำหรับการกำหนดเป้าหมายของมาตรฐานการบัญชี
 6. เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี
 7. พิจารณาข้อบ่งชี้และการประยุกต์ใช้ของมาตรฐานการบัญชี
 8. พัฒนาการบัญชีและรายงานทางการเงินให้ถูกต้องเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ผู้ตรวจสอบและสาธารณะชนในประเทศไทย
 9. พัฒนามาตรฐานการบัญชีให้เทียบเท่ามาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ
- นโยบายของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีแห่งประเทศไทย**
1. พัฒนาและทำให้กฎหมายหรือข้อบังคับเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีสำหรับรายงานทางการเงินกระจ่างขึ้น
 2. ทำการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีให้เท่าเทียมมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

^{*} http://www.masb.org.my/masb_stand.htm (15/12/2003).

7. สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน (The Institute of Internal Auditors Malaysia : IIA)

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในของมาเลเซีย มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจสอบภายในอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร สมาชิกของสมาคมอุทิศตนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการตรวจสอบภายในประเทศมาเลเซีย ก่อตั้งขึ้นตามข้อกำหนด ในปี ค.ศ.1977 และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสมาคมแห่งชาติในปี ค.ศ. 1988 สถาบันได้มีการพัฒนาและเติบโตเป็นสถาบันขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีสมาชิกมากกว่า 1,000 คนที่ผ่านการฝึกอบรมทั้งหมด สมาคมได้รวมเข้าเป็นบริษัทในลักษณะของบริษัท จำกัดโดยได้รับการรับรองในปี ค.ศ. 1994 สถาบันผู้ตรวจสอบภายในของประเทศมาเลเซียได้มีเครือข่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสมาชิกมากกว่า 100,000 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากต่างประเทศกว่า 100 ประเทศ ซึ่งคาดว่าในอนาคตจะมีสมาชิกมากขึ้น สถาบันผู้ตรวจสอบภายในของประเทศมาเลเซียก่อตั้งและพัฒนาอย่างมั่นคง เป็นผู้ นำในการฝึกฝนและพัฒนาผู้สอบบัญชีในประเทศมาเลเซีย โดยให้คำปรึกษา การจัดสัมมนา และ ฝึกงานในหัวข้อต่างๆ รวมทั้งให้คำแนะนำวิธีและเทคนิคในการตรวจสอบภายใน สมาคมผู้ตรวจสอบภายในของประเทศมาเลเซียถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันผู้ตรวจสอบภายในทั่วโลก เช่นเดียวกับ ประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้สถาบันผู้ตรวจสอบภายในของประเทศมาเลเซียยังได้รับการรับรองจากการทดสอบของ (CIA/ Certified Internal Audit) ซึ่งถือเป็นด่านหนึ่งในการได้รับคุณวุฒิ ได้รับปริญญาทางด้าน การตรวจสอบภายใน โดยสถาบันตรวจสอบภายในของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันชั้นนำทั่วโลกทางด้าน การตรวจสอบภายใน ถือได้ว่าเป็นผ่านการทดสอบครั้งแรกในประเทศมาเลเซีย การทดสอบนี้ทำให้เกิดความเจริญเติบโตของผู้ตรวจสอบภายในของประเทศ CIA เป็นเพียงสถาบันเดียวที่เป็นที่น่าเชื่อถือในการให้การรับรองด้านผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีทั่วโลกว่า เครื่องหมาย Global ถือเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความความดีเยี่ยมในด้านการตรวจสอบภายใน

8. หน่วยงานตรวจสอบแห่งชาติของประเทศมาเลเซีย ¹⁰ (The National Audit Department/ NAD of Malaysia)

คือหน่วยงานที่ถูกมอบหมาย ในด้านภาระของการรับประกันของวิชาชีพการบัญชีที่มี อยู่ในตัวผู้บริหารงานและการจัดการของเงินทุน ผ่านการตรวจสอบของบัญชี และกิจกรรมของ กฎหมายการปกครองส่วนภายในของที่ประชุมของศาสนาอิสลาม และการลงทุนที่หลากหลาย

¹⁰ http://www.freshorange.com/iam_final/kokwai/about_us.asp (30/01/2004).

¹¹ http://www.audit.gov.my/audit/Eng/frame_eng.htm (16/12/2003).

หน่วยงานตรวจสอบแห่งชาติจะแต่งตั้งหัวหน้าจากผู้ตรวจสอบทั่วไป แต่ละคนจะถูกแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติ

หน่วยงานตรวจสอบแห่งชาติ มีการจัดเตรียมทรัพยากรที่ต้องการโดยผู้ตรวจสอบทั่วไป ในการปฏิบัติงานคำสั่งของการตรวจสอบ คณะกรรมการของหน่วยงานตรวจสอบแห่งชาติเป็นสมาชิกของประเทศมาเลเซียที่มีการบริการ และสมาชิกของหน่วยงานจะทำการตรวจสอบภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติของการตรวจสอบในปี 1957 เพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ

หน่วยงานตรวจสอบแห่งชาติ จะมีรายงานการตรวจสอบ ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวกับการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีและการตีราคาตามข้อกำหนดของรัฐบาล เป็นสาเหตุทำให้รายงานถูกวางไว้ก่อนที่จะมีกฎหมายของรัฐสภา

ในบางครั้งกฎหมายจะกำหนดให้การจัดทำรายงานขั้นสุดท้ายต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการด้านการบัญชี และได้รับการยืนยันจากคณะกรรมการรัฐสภาหรือคณะกรรมการสภานิติบัญญัติ

การตรวจสอบทั่วไป

1. ผู้ตรวจสอบทั่วไปจะถูกแต่งตั้งโดย สุตตันภายใต้คำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ผู้ที่เป็นเจ้าของสำนักงานตรวจสอบบัญชีมีสิทธิในการเลือกเข้าร่วมตามการนัดหมายอื่นใดได้แต่ไม่มีสิทธิเลือกการนัดหมายในการให้บริการหรือการนัดหมายจากรัฐได้
2. การตรวจสอบทั่วไป ในสำนักงานอาจจะมีการลงชื่อสำนักงาน ของแต่ละสำนักงาน แต่ถ้าสำนักงานใด ทำไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็จะขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของคำพิพากษาของศาล
3. กฎหมายรัฐสภา จะมีค่าตอบแทนของนักตรวจสอบทั่วไป และค่าตอบแทนจะถูกคิดตามราคาระงเงินลงทุน
4. ค่าตอบแทน และข้อตกลงอื่น ๆ ของสำนักงาน (รวมถึงลิขสิทธิ์)ของการตรวจสอบทั่วไปจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องของการถูกเอารัดเอาเปรียบหลังการนัดหมาย
5. ข้อกำหนดตามบทบัญญัตินี้เป็นข้อตกลงและเงื่อนไข ของการบริการการตรวจสอบทั่วไป ซึ่งกำหนดโดย Yang di Pertuan Agong

ความสามารถในการตรวจสอบทั่วไป

1. กฎหมายทางการบัญชี และของรัฐสภา เกี่ยวข้องกับการตรวจและรายงานในเรื่องของการตรวจสอบทั่วไป
2. การตรวจสอบทั่วไป จะมีหน้าที่ในการตรวจสอบเช่นนั้น อยู่ตลอดเวลาเป็นความสัมพันธ์กฎหมายทางการบัญชีและกฎหมายของรัฐ เพื่อบัญชีรัฐบาลและของบริษัทยักษ์อื่น ๆ

และสิ่งเหล่านั้นจะถูกปฏิบัติตามคำสั่งของ Yang di Pertuan Agong อาจจะถูกปฏิบัติตามกฎหมายการปกครอง

- รายงานของการตรวจสอบทั่วไป

1. การตรวจสอบทั่วไป จะมีการส่งมอบรายงานของเขาต่อ Yang di Pertuan Agong ผู้แทนบ้านเมืองของพวกเขา

2. การเขียนแบบของรายงานทางบัญชีของรัฐบาล หรือบัญชีของบริษัทมหาชนทำให้ถูกส่งต่อกฎหมายของรัฐ หรือ Yang di Pertuan Negeri ของรัฐเป็นสาเหตุที่ทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้องยุติลง

รายงานของการตรวจสอบที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบของนักบัญชีจะถูกส่งถึงกษัตริย์และผู้ปกครองของแต่ละรัฐ เป็นสาเหตุที่ทำให้กฎหมายหรือกฎหมายของรัฐยุติลง รายงานแต่ละครั้งในกฎหมายจะกระทำผ่านคณะกรรมการ ทั้งระดับกฎหมายและระดับรัฐ รายงานอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการชำระหนี้ของลูกค้าย่อมมีการทำหน้าที่ตามคำสั่งที่กรรมการอาจจะปฏิบัติตามรายงานของรัฐหรือกระทรวงการคลังกำลังใช้ความพยายามเพื่อที่จะให้คำปรึกษาในสหสวรรค์ใหม่ ในเหตุการณ์ที่ให้น่าเชื่อถือและมีความสมบูรณ์มากที่สุด นอกจากเทคนิคเดิม กำลังจะรวบรวมรายการ และวัฒนธรรมในสังคม เพื่อความสวยงามตามธรรมชาติ และวัฒนธรรมและความตื่นตัวของประเทศมาเลเซียและหวังว่าจะใช้มรดกของมาเลเซียด้วยสติปัญญาเพื่อการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จะมีการนำรูปแบบใหม่ในการให้คำปรึกษาในการตรวจสอบจากหน่วยงาน SAIs ของผู้ที่มีความสามารถสูงและจะมีการอภิปรายในบทความหรือใจความ มีการเขียนวิพากวิจารณ์ในเรื่องทั่ว ๆ ไปที่มีการอภิปรายขึ้น และจะมีการตั้งคำถามและคำตอบจากผู้เข้าร่วมการประชุมในการให้คำปรึกษาทั่วไปในกรุงกัวลาลัมเปอร์ จะมีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนการให้คำปรึกษาประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

3.2.6 บทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี

ในด้านของบทลงโทษตามพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 ที่พบจากการศึกษาได้แก่

1. ถ้าสอบบัญชีโดยขาดความเป็นอิสระ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,500 ริงกิตมาเลเซีย

2. ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี หากไม่เช่นนั้น มีโทษปรับไม่เกิน 2,500 ริงกิตมาเลเซีย

3.2.7 การศึกษาทางการบัญชีในประเทศมาเลเซีย

ในปี ค.ศ.1958 หลักสูตรการศึกษาทางการบัญชีของประเทศมาเลเซียได้ริเริ่มพัฒนาจากสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซีย (MICPA) โดยหน้าที่หลักของสมาคมผู้สอบ

บัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซีย คือ การพัฒนาวิชาชีพสอบบัญชี และสนับสนุนส่งเสริมให้ วิชาชีพการบัญชีเป็นที่สนใจดังเช่นวิชาชีพที่สำคัญ ด้วยความช่วยเหลือปรึกษาจากประเทศอังกฤษ

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซียเป็นผู้ริเริ่มการเรียนการสอน การศึกษา และการฝึกฝนนักบัญชีของมาเลเซีย โดยการกำกับดูแลและตรวจสอบในงานวิชาชีพเมื่อการ จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพนักบัญชี

วัตถุประสงค์หลักของสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซีย คือทำตาม ความจำเป็นที่ต้องมีการเรียนการสอน ของวิชาชีพการบัญชี โดยระหว่างนั้น ไม่มีมหาวิทยาลัยใด เลยที่นำการบัญชีขึ้นเป็นหลักสูตรหรือเทียบเท่าเป็นวิชาเอกในการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 (ปวช.) ตั้ง แต่เริ่มมาสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศมาเลเซีย จึงเป็นผู้จัดการการเรียนการสอนทาง การบัญชีในประเทศมาเลเซีย

สถิตินักบัญชีของมาเลเซีย ในปัจจุบันมีจำนวนค่อนข้างต่ำเมื่อ เปรียบเทียบกับประเทศที่ พัฒนาแล้ว นักบัญชี 5 คน ต่อประชากร 10,000 คน ตามที่ได้เปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว 40 ประเทศ ประเทศมาเลเซียมีความต้องการที่จะเพิ่มจำนวนนักบัญชีให้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมการศึกษา การศึกษาเล่าเรียนในประเทศสหรัฐ อเมริกามีความสำคัญต่อการศึกษาต่อวิชาการบัญชีของประเทศมาเลเซีย การศึกษาวิชาการทำบัญชี สนับสนุนโดยสถาบันนักบัญชีของมาเลเซีย(MIA) สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศ สหรัฐอเมริกา(AICPA), สมาคมนักบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา(AAA), และบริษัทผู้เชี่ยวชาญการทำ บัญชีขนาดใหญ่ ประเทศมาเลเซียได้มีการคิดค้นวิจัย เพื่อทำการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษา วิชาการทำบัญชีเพื่อความอยู่รอดของวิชาชีพการทำบัญชี การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เทคโนโลยี และการแข่งขันในตลาดสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการศึกษาวิชาการทำบัญชีและวิชาชีพบัญชี การพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรของนักเขียนโปรแกรมวิชาการทำบัญชีในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเคยเป็น สาเหตุถดถอยกันเมื่อ 3 ปีก่อน แม้ว่า สถาบันทางการบัญชีของประเทศมาเลเซียจะทำให้เนื้อหาและ คุณภาพของบัณฑิตสูงมากขึ้นก็ตาม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

3.3 สภาพแวดล้อมและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีในประเทศเวียดนาม

3.3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศเวียดนาม¹¹

ประวัติศาสตร์การพัฒนาระบบบัญชีของประเทศเวียดนาม มีความสัมพันธ์กับระบบการปกครองในประเทศ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ในระหว่างปี ค.ศ.1960-1989 ประเทศเวียดนามเคยปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ จึงได้รับอิทธิพลจากประเทศจีนและโซเวียตทั้งในด้านการปกครองและด้านการค้ารวมทั้งด้านการบัญชี และในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1989-1995 ซึ่งเป็นช่วงที่กองกำลังของพันธมิตรเข้าปกครองประเทศเวียดนาม เมื่อสงครามเวียดนามยุติลง ระบบบริหารงานต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหรัฐอเมริกา

ในปี ค.ศ.1995 เป็นต้นมาประเทศเวียดนามมีการเปิดประเทศเข้าระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะการค้าเสรี โดยมีการค้ากับต่างประเทศมากขึ้น ในปี ค.ศ. 1998 รัฐบาลเวียดนามได้รับการแนะนำมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ(IAS) มาใช้ โดยการแนะนำของกลุ่มสหภาพยุโรป ภายใต้โครงการกลุ่มอียู หรือ EUROTAPVIET ผลของโครงการนี้ทำให้นักศึกษาทางการบัญชีในประเทศเวียดนามมีความรู้ ความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และเป็นการกระตุ้นให้รัฐบาลมีการปรับมาตรฐานการบัญชีของรัฐเข้าสู่ระดับนานาชาติด้วย นอกจากนี้โครงการนี้ยังช่วยเหลือให้สมาคมการบัญชีเวียดนาม (Vietnam Accounting Association) เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) ปัจจุบันสมาคมนักบัญชีเวียดนามมีแผนจัดทำมาตรฐานการบัญชีของประเทศเวียดนามซึ่งแล้วเสร็จ ในปี ค.ศ. 2003 ตามโครงการความร่วมมือ EUROTAPVIET โดยปรับใช้จากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ

ด้านการพัฒนาของตลาดหลักทรัพย์ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งแรกที่เมืองโฮจิมินห์ เพิ่งจะเปิดทำการเมื่อเดือน กรกฎาคม ปี ค.ศ. 2000 ส่วนกฎหมายตลาดหลักทรัพย์มีขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 ซึ่งยังไม่มีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ยังไม่เข้มแข็ง ปัญหาเนื่องจากมีจำนวนหุ้นน้อยไม่เพียงพอต่อการลงทุน

3.3.2 คุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี¹²

3.3.2.1 นักวิชาชีพบัญชี

¹¹ ชูศรี เที้ยศิริเพชร .การบัญชีระหว่างประเทศ.ภาควิชาการบัญชี.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.สิงหาคม 2545. หน้า 60-61.

¹² Asian Development Bank, 2002."Accounting in Vietnam"[Online].Available <http://www.adb.org/Document/Books/Financial Mgt/Vietnam/default.asp> (12 November 2003).

ตามมาตรา 3 ของพระราชกฤษฎีกา ได้บังคับให้หน่วยงานธุรกิจ ต้องมีสมุดบัญชีหรือตำแหน่งที่มีชื่อเรียกอื่นที่รับผิดชอบในลักษณะเดียวกัน ซึ่งทำหน้าที่โดยทั่วไปและหน้าที่อื่นที่กำหนดไว้ ตามคำสั่งที่ 26/HDBT ซึ่งออกคำสั่งโดยหน่วยงานรัฐบาล เมื่อวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 1989 สำหรับหน้าที่โดยทั่วไปรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาสินทรัพย์ของบริษัท รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินประจำงวดของบริษัท และนอกจากนั้นงบการเงินที่จัดทำขึ้นต้องมีความครบถ้วนและถูกต้องในการเสียภาษีให้กับรัฐด้วย รับผิดชอบการปรับปรุงกำไรสุทธิทางบัญชีให้เป็นกำไรสุทธิทางภาษี

3.3.2.2 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ในประเทศเวียดนามเรียกใบอนุญาตตรวจสอบบัญชีว่า “Financial Auditor Certificate” ซึ่งผู้ที่จะสามารถรับใบอนุญาตนี้ได้ต้องจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชีจาก 1 ใน 11 มหาวิทยาลัยที่รับรองและผ่านการทดสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจะต้องมีประสบการณ์การทำงาน ไม่น้อยกว่า 3 ปี

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนปริญญาตรีทางด้านบัญชี

1. Hanoi University of Financial and Accountancy
2. National Economics University
3. Commercial University
4. Ho Chi Minh City Economics University
5. Da Nang University of Economics & Management
6. University of Agriculture and Forestry (Thai Nguyen University)
7. Center For Training and Researching Banking Science
8. Hue University
9. Marine Products University
10. University of Construction
11. University of Transport and Communication

คุณสมบัติของนักวิชาชีพสอบบัญชี

1. ต้องจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชีจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง
2. มีประสบการณ์การทำงาน และต้องฝึกงานไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือทำบัญชีมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. ต้องผ่านการทดสอบที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการสอบบัญชีแห่งประเทศไทย
(The State Audit of Vietnam) โดยกระทรวงการคลัง

สำนักงานตรวจสอบบัญชีในประเทศเวียดนามในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ในระยะเวลาไม่นานมานี้ เป็นผลมาจากการค้าระหว่างประเทศ การแข่งขัน การเปิดเสรีทางการ
ค้า จึงทำให้มีวิชาชีพนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันประเทศเวียดนาม มีสำนักงานตรวจสอบ
บัญชี 18 บริษัท ซึ่งได้รวมถึงสำนักงานตรวจสอบบัญชีระดับโลก ดังต่อไปนี้ด้วย

1. Earnst & Young
2. Price Waterhouse Cooper (Vietnam)
3. KPMG
4. Deloitte Touche Tohmatsu (Vietnam Auditing Company)

ในบริษัทรับตรวจสอบบัญชีเหล่านี้ อย่างน้อย 2 คน กฎหมายบังคับให้ต้องมีสัญชาติ
เวียดนาม และต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ในประเทศสหรัฐอเมริกา, ออสเตรเลีย,
อินเดีย, อังกฤษ มีจำนวนผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต ณ สิ้นปี ค.ศ. 1998 ดังนี้

- ผู้สอบบัญชีมีจำนวน 1,331 คน (รวมพนักงานฝ่ายสนับสนุน) ใน 17 บริษัท

- มีผู้ช่วยผู้ตรวจสอบที่อยู่ภายใต้งานตรวจสอบ 1,036 คน (ซึ่งมีการศึกษาและคุณสมบัติ
ตรงตามที่กฎหมายกำหนดไว้)

- มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตชาวเวียดนาม 258 คน และ

- มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตชาวต่างประเทศ 86 คน ซึ่งทั้ง 86 คนนี้ ทำงานในกลุ่ม Big

Five ที่กล่าวถึงข้างต้น

บริษัทสำนักงานตรวจสอบบัญชีนั้น จะต้องมีเงื่อนไข คุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นสำนักงานที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายประเทศเวียดนาม

2. มีทุนจดทะเบียน ไม่น้อยกว่า 2 พันล้านดอง หรือในกรณีที่เป็นบริษัทต่างชาติ ต้องมี
ทุนจดทะเบียน ไม่น้อยกว่า 300,000 ดอลลาร์สหรัฐ

3. ต้องมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตโดยรัฐบาลของประเทศ
เวียดนาม ไม่น้อยกว่า 10 คน ต่อสำนักงาน และมีจำนวนลูกค้าขั้นต่ำ 50 รายต่อปี

3.3.2.3 ผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐ (State Audit)

ผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐจะต้องรายงานผลการตรวจสอบให้กับรัฐบาลกลางทุกปี ซึ่งใน
ปัจจุบัน องค์กรแห่งนี้มีผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐประมาณ 500 คน และคาดว่าในปี ค.ศ. 2005 จะมี
เพิ่มขึ้นถึง 1,000 คน

เลขหมู่.....

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๐
๖๕๗
๐๔๕๔ ก

e. 2 -

ผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐ มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่

1. เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าทางด้านบัญชี เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ที่มีประสบการณ์ในงานมานาน
2. เป็นผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ การเงิน หรือ บัญชี กฎหมาย จาก มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยที่ผ่านการทดสอบโดยคณะกรรมการสอบบัญชีแห่งเวียดนาม

3.3.3 จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี

ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีพัฒนาการทางบัญชีที่ช้ากว่าประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ดังนั้นจึงไม่พบจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชีตามรายงานการศึกษาการบัญชีและการสอบบัญชีในประเทศเวียดนาม โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย(ADB)

3.3.4 การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี

ในการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชีในประเทศเวียดนาม นั้น เมื่อปี ค.ศ. 1995 รัฐบาลได้มีการประกาศระบบบัญชีของประเทศเวียดนาม (The Vietnam Accounting System-VAS) เพื่อใช้บังคับสำหรับกิจการที่ควบคุมโดยรัฐ และคาดว่าจะใช้สำหรับธุรกิจทั่วประเทศ ระบบบัญชีของประเทศเวียดนามนี้ไม่ใช่มาตรฐาน แต่เป็นแนวทางในการจัดทำบัญชี ประกอบด้วยระบบเอกสารสมุดบัญชี ผังบัญชี รูปแบบการจัดทำงบการเงิน และกฎเกณฑ์ทั่วไปทางการบัญชี ซึ่งได้มีการกำหนดโครงสร้างของระบบบัญชีของประเทศเวียดนาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบของการบัญชี และมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานแผนผังของบัญชี ดังนี้

การจัดกลุ่มของบัญชีแบ่งได้ดังนี้

สินทรัพย์หมุนเวียน	สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
หนี้สิน	ส่วนของเจ้าของ
รายได้	ต้นทุนการผลิต
รายได้อื่น	ค่าใช้จ่ายอื่น

รายงานนอกงบดุล

รูปแบบการจัดทำรายงานทางการเงิน

กฎระเบียบทั่วไป

การแนะนำผังระบบบัญชี

กฎหมายทางการบัญชีได้มีการประกาศใช้ในปี ค.ศ.1998 โดยมีการกล่าวถึงหลักการบันทึกบัญชีและการจัดทำงบการเงิน เพื่อสนองการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐ และมีการกำหนดให้แต่ละธุรกิจต้องมีหัวหน้าฝ่ายบัญชี (Chief Accountant) ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือฝ่าย

บริหารในการจัดทำข้อมูลบัญชีให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งเอกสารที่ใช้สำหรับอ้างอิงเกี่ยวกับระบบบัญชีของประเทศเวียดนาม (VAS) ได้แก่

- หนังสือที่ 1141/TC/QD/CDKT ที่อนุมัติโดยกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1995 ซึ่งให้มีการประกาศใช้ระบบมาตรฐานการบัญชีของประเทศเวียดนามฉบับใหม่ (NVAS) มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 1996

- หนังสือที่ 10/TC/CDKT ที่ออกโดยกระทรวงการคลัง ในวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1997 ในการแนะนำแก้ไขและทบทวนมาตรฐานการบัญชีของเวียดนามฉบับใหม่

ซึ่งธุรกิจควรปรับใช้ระบบบัญชีของประเทศเวียดนาม โดยอิงข้อบังคับตามมติดังกล่าว จากเอกสารในการจัดทำบัญชี รวมถึงการปรับใช้ผังบัญชี, วิธีการบันทึกบัญชี, ข้อมูลทางการเงิน และระบบการจดทะเบียนเอกสารสำหรับกิจการที่ลงทุน โดยต่างประเทศ ได้มีการออกกฎหมายใหม่ (New Law Of Foreign Investment) กำหนดให้กิจการลงทุนโดยต่างประเทศให้ปฏิบัติตาม VAS 1 ด้วย หน่วยเงินตราให้แสดงเป็นเงินดองซึ่งเป็นสกุลเงินของเวียดนาม และงบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ประกอบวิชาชีพในประเทศเวียดนาม เท่านั้น

การรายงานทางการเงิน

ตามระบบบัญชีของประเทศเวียดนาม ได้กำหนดให้มีการจัดทำงบการเงินดังนี้

1. งบดุล
2. งบกำไรขาดทุน
3. ตารางแสดงรายการนอกงบดุล เช่น การกู้ยืมและการเช่าสินทรัพย์
4. รายละเอียดเกี่ยวกับภาระผูกพันกับรัฐบาล
5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

งบกระแสเงินสดไม่บังคับให้จัดทำในหมายเหตุประกอบงบการเงิน จะแสดงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการบัญชี สรุปกิจกรรมดำเนินงาน เช่น โครงสร้าง และจำนวนพนักงาน เป็นต้น และรายละเอียดเกี่ยวกับยอดคงเหลือบางรายการ

3.3.5 องค์กรวิชาชีพทางการบัญชี

องค์กรวิชาชีพทางการบัญชีของประเทศเวียดนามที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

1. สมาคมการบัญชีเวียดนาม (Vietnam Accounting Association – VAA) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1994 โดยกระทรวงการคลังร่วมกับสมาคมนักบัญชี (Chief Accountant's Club) ซึ่งเป็นสมาคมวิชาชีพแห่งแรกของเวียดนาม มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ภาครัฐในการจัดทำมาตรฐานการบัญชี โดยมีการศึกษาวิจัยและจัดทำข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับการบัญชีทั้งภาคในและนอกประเทศ

สำหรับการเสนอแนะต่อไป และในปี ค.ศ.1998 VAA ได้เข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ(IFAC) และสหพันธ์นักบัญชีอาเซียน (ASEAN Federation of Accountants :AFA)

2. คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี (Accounting Standards Board) เป็นหน่วยงานที่จัดขึ้นในปี ค.ศ.1999 โดยกระทรวงการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำมาตรฐานการบัญชีของประเทศเวียดนามและกำหนดให้มีผลบังคับใช้ สมาชิกประกอบด้วยผู้ที่อยู่ภาครัฐและเอกชนการทำงานอยู่ภายใต้รัฐโดยกระทรวงการคลัง

3. คณะกรรมการมาตรฐานภาครัฐ (Public Sector Accounting Standards Board) จัดตั้งในปี ค.ศ. 2000 มีหน้าที่จัดทำมาตรฐานการบัญชีสำหรับหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งมีนโยบายจัดทำให้เป็นแนวเดียวกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศสำหรับหน่วยงานของรัฐบาล (IPSAs)

4. คณะกรรมการสอบบัญชีแห่งเวียดนาม (The State Audit of Vietnam) เป็นหน่วยงานอิสระที่ตั้งโดยงบประมาณของรัฐ มีหน้าที่พัฒนาแผนการตรวจสอบประจำปี และปฏิบัติตามแผน โดยรายงานผลการตรวจสอบให้แก่นายกรัฐมนตรีและต่อที่ประชุมใหญ่ประจำปี หน่วยงานนี้ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การสอบบัญชีระหว่างประเทศด้วย

ในปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีของประเทศเวียดนามได้ยึดแนวทางเดียวกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ(IAS) และปรับปรุงให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ การเงิน ของประเทศที่เปลี่ยนไป เมื่อสิ้นปี ค.ศ. 2001 มีการประกาศใช้แล้ว 10 ฉบับ และกระทรวงการคลังประกาศให้มีการจัดทำและใช้มาตรฐานการบัญชีอย่างสมบูรณ์ในสิ้นปี ค.ศ.2003 ทั้งนี้มีปัญหาในการจัดทำ เนื่องจากการขาดผู้เชี่ยวชาญเรื่อง IAS ที่จะมาช่วยแก้ปัญหาและแสดงความเห็น

3.3.6 บทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี

ในด้านบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชีของประเทศเวียดนาม จากการศึกษาตามรายงานการศึกษาการบัญชีและการสอบบัญชีในประเทศเวียดนามโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย ไม่พบข้อมูลที่ชัดเจนในการศึกษานี้